

Arbetsmarknadsdepartementet
Enheten för mänskliga rättigheter och
diskrimineringsfrågor

Minnesanteckningar från sakråd den 9 december 2022 inför rapportering till FN:s rasdiskrimineringskommitté (CERD)

Inledning

Mötet inleddes med att Martin Andreasson, statssekreterare åt jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsminister Paulina Brandberg, hälsade välkomna till sakråd om Sveriges tjugofjärde och tjugofemte periodiska rapport till CERD. Andreasson framförde att vi befinner oss i ett allvarligt omvärldsläge som påverkar arbetet för mänskliga rättigheter. Arbetet för att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter är en viktig uppgift för regeringen. Vidare betonade Andreasson att arbetet för ett samhälle fritt från diskriminering och rasism är långsiktigt och komplext samt att många politikområden berörs.

Andreasson lyfte vidare fram betydelsen av det unga civilsamhällets organisationer. Genom att barn- och ungdomsorganisationer bidrar med sin särskilda kompetens och erfarenhet vad gäller arbetet för mänskliga rättigheter och särskilt arbetet mot olika former av rasism i Sverige kan regeringen fördjupa och bredda kunskap och perspektiv.

Pia Kjellander, biträdande enhetschef på enheten för mänskliga rättigheter och diskrimineringsfrågor på Arbetsmarknadsdepartementet, gick igenom dagordning för sakrådet samt initierade en presentationsrunda. Därefter informerade Madeleine Kaharascho Fridh, departementssekreterare på samma enhet, i korthet om processen för Sveriges rapportering.

Andreasson redogjorde därefter för ett antal åtgärder med bäring på de sammanfattande slutsatserna. Andreasson exemplifierade med Barnombudsmannens uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om rasism, revidering av läroplanen som från och med hösten 2022 synliggör begreppet rasism samt Diskrimineringsombudsmannens uppdrag om att genomföra särskilda informationsinsatser om vart barn, elever och vårdnadshavare kan vända sig när en elev blivit utsatt för diskriminering eller kränkande behandling.

Kommentarer och synpunkter från deltagande organisationer

Synpunkter framfördes om betänkandet Ett utökat skydd mot diskriminering och att dagens lagstiftning upplevs problematisk eftersom elever kan vara i beroendeställning i förhållande till lärare och därför inte vågar anmäla av rädsla för negativa konsekvenser.

Flera deltagare framförde att de kunskapshöjande insatser som görs är positiva men betonade samtidigt vikten av förebyggande arbete mot rasism och diskriminering.

Vidare framfördes att Skolinspektionens uppföljande arbete behöver bli bättre. Det behövs en uppföljning av hur skolorna arbetar med aktiva åtgärder. Anmälningar om antisemitism tas inte vidare trots att flera anmälningar gjorts.

Det lyftes att Friends årsrapport 2019 visar på förekomsten av rasistisk mobbing och att detta är ett stort problem i många skolor. Vidare lyftes Skolinspektionens nationella skolenkät som visar att många barn i nionde klass aldrig pratar om mänskliga rättigheter i skolan. Det framfördes att det behövs mer samordning av information till skolorna om hur de ska informera och utbilda i frågor om rättigheter och diskrimineringsgrunderna. Det ska inte spela någon roll vilken skola du går på när det gäller vilken information eleverna får.

Det framfördes att det finns ett svagt statistiskt underlag vad gäller hbtqi-personers levnadsvillkor och ett utvecklingsarbete behöver göras i exempelvis nationella hälsoenkäter. Det hänvisades också till en rapport från Fryshuset om betydelsen av långsiktig finansiering för att ta vara på de unika kompetenser som finns inom civilsamhället.

Företrädare för ett par organisationer framhöll vikten av att det finns fungerande metoder i skolan för att prata om rasism och öka kunskapen om de nationella minoriteterna och urfolket samerna. Metoden Nuoras Nurii lyftes som exempel på ett positivt sätt att sprida kunskap om samer till unga.

Vidare uppmanades regeringen att arbeta aktivt för fortbildning för lärare i frågor om antisemitism, inklusive för de som inte själva söker sig till dessa sammanhang. Det framhölls att åtgärder behöver vidtas bl.a. inom ramen för lärarutbildningen samt att en nationell undersökning om antisemitism i skolan borde genomföras.

Det lyftes att hatet mot samer har ökat efter Girjasdomen och att det upplevs ha blivit accepterat att vara öppen med sina rasistiska åsikter om samer. Det framhölls att rasism mot samer har varit vanligt i samband med valet och sprids lokalt och nationellt.

Oro framfördes för det politiska klimatet och skrivningar i Tidöavtalet som ansågs bryta mot barnkonventionen, exempelvis punkter kring visitationszoner som ansågs riskera att kränka barns och ungas integritet. Vidare framfördes oro för att vissa organisationer inte ska få fortsatt statligt bidrag utifrån politiska uttalanden under hösten. Det framhölls också att det som sägs i CERD:s rekommendation 10c, om att tjänstepersoner vid de brottsbekämpande myndigheterna ska få utbildning i att förebygga hatbrott etc., även bör omfatta fler yrkesgrupper. Det påtalades att det behövs verktyg för att bekämpa rasism som riktar sig till kommunala tjänstepersoner.

Vidare ställdes frågan om hur regeringen arbetar med rekommendation 12 om förbud mot rasistiska och extremistiska organisationer. Det framhölls att det finns en oro att fler ska organisera sig i rasistiska och extrema organisationer i samband med en normalisering av rasism.

Andreasson underströk att regeringen är fast besluten att arbeta för att Sverige ska leva upp till sina internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och arbeta för att motverka alla uttryck och former av rasism. Andreasson informerade om bl.a. att de fem åtgärdsprogrammen mot olika former av rasism som innehåller åtgärder för perioden 2022–2024. Andreasson bekräftade bilden om lokala rapporter om antisemitism i skolorna och att de ger en inblick i hur situationen ser ut.

Avslut

Andreasson avslutade mötet och tackade för intressanta och kloka synpunkter som regeringen och Regeringskansliet tar med sig i det fortsatta arbetet.